

verklaring is m. i. hiervoor niet te vinden. Juist door de flinkheid van deze ongekroonde koningin, kreeg deze jacht (speciaal als herinnering) voor mij iets bijzonder aantrekkelijks en ik zou mij nimmer vergeven, een dergelijk koninklijk beest, dat zoo flink voor zijn onderdanen opkwam, vanuit een veiligen boom neer te schieten. Het leeft gelukkig nog. Alleen met mijn kiektoestel kon ik het in het hooge riet op ± 20 à 40 m afstand onder schot nemen juist twee dagen na haar laatsten aanval in de dichte bamboe doeri, en het spijt mij alleen, dat deze foto (als trophee) op te grooten afstand genomen is en bovendien onscherp is uitgevallen.

Daar de olifant hoofdzakelijk op zijn reuk afgaat en wij op onze oogen, en het voor een zoo groot lichaam zeer moeilijk is zich voldoende te dekken tegen het gezicht, zijn de kansen bij kalm overleg lang niet gelijk en zijn wij steeds verreweg in het voordeel.

D. PIETERS.

BOTANISCHE AANTEKENINGEN **uit de Residentie Benkoelen**

Over de flora van Benkoelen werd een enkele maal in dit tijdschrift ¹⁾ reeds iets gepubliceerd; het betrof echter alleen de onderafdeeling Kroë. Door een anderhalfjarig verblijf in Kepahiang, een plaatsje liggende in de zg. Redjang-vlakte, die ingesloten wordt door de eigenlijke Barisan-keten en eenige meer op zichzelf staande vulkanen, nl. de Bt Kaba en de Bt Kelam, was ik in de gelegenheid wat nader met de flora van deze omgeving kennis te maken.

Fig. 1. *Shorea platyclados* V. SL.

Het plaatsje Kepahiang is in de botanische wereld niet onbekend, omdat in de nabijheid eenige vindplaatsen voorkomen van *Rafflesia Arnoldi*, maar behalve deze beroemdheid vond ik er zoo'n rijke en afwisselende flora, dat een kleine beschrijving in dit tijdschrift mij wel op zijn plaats leek.

Door den aard mijner werkzaamheden was ik gedwongen herhaaldelijk een zelfde boschgedeelte in de nabijheid van Kepahiang aan den voet van de zg. Djoepi Besar te bezoeken en ik kon mij daardoor een vrij volledig beeld vormen van de bodemflora. Ik meen daarbij te hebben opgemerkt, dat verschillende typische, daar voorkomende planten ontbreken in het bosch, dat den Kaba tot dicht onder den top bedekt. Het komt mij niet geheel onwaarschijnlijk voor, dat dit verband houdt met de geologische vormingen. Op de geologische kaart wordt de geheele Redjang-vlakte, Kaba en Kelam aangegeven als een tufgebied, maar juist het Djoepi Besar-gebied aan de westzijde van de Moesi is indertijd van tuffen vrij gebleven en bestaat uit andesieten en hun verweeringsproducten. Dit Djoepi-gebied

¹⁾ Vgl. o.a. jrg. XIV, 1925, blz. 88 sqq.

zal daarom eerst apart beschouwd worden. In volgende hoofdstukken hoop ik dan de flora van den Bt Kaba, den Bt Daoen en van de Beriti te behandelen¹⁾.

De Djoepi Besar en omgeving. Het door mij bezochte gebied ligt tussen 600 en 800 meter boven zee en is grootendeels nog met oorspronkelijk bosch bedekt. Hier en daar zijn door het uitkappen van timmerhout gaten ontstaan, waar zich dan een secundaire begroeiing, een zg. bloekar, vertoont; hierdoor maakt het bosch een eenigszins gedevasteerden indruk. Vlak terrein komt nagenoeg niet voor, ruggen en ravijnen wisselen elkander in een vermoeiende volgorde af. Op de ruggen waren het speciaal de reusachtige exemplaren van de meranti abang (*Shorea platyclados* V. SL., fig. 1), die gedeeltelijk reeds werden uitgekapt. Men vindt er nog de ruïnes van hun stamvoeten, die vaak eenige vierkante meters beslaan. Een boom met een stamdiameter (boven de wortelplanken gemeten) van 1.20 meter en een takvrijen stam van 23 meter lengte is er geen zeldzaamheid. Het hout wordt door de bevolking liever gebruikt dan dat van de ra samala (hier vaak tjemara genoemd), die in deze streek eveneens veel voorkomt.

Verder vindt men er veel Lauraceae, medang genoemd, en verschillende vertegenwoordigers van het geslacht *Quercus* (verzamelnaam: pasang). De eigenaardige *Podocarpus Blumei*, met zijn breede naal-

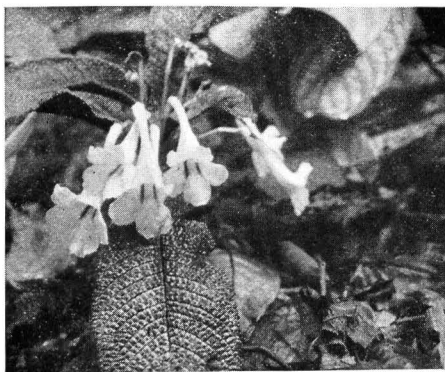

Fig. 3. *Didymocarpus crinita* JACK.

den als die van *Agathis alba*, heet er medang sepaling. In de bloekars overheerscht vaak de semantoeng (*Ficus toxicaria* L.) met nu eens diep gelobde en dan weer gaafrandige bladeren, welke als het waait hun zilvergrijzen onderkant laten zien. Daarnaast is lisoï (*Villebrunea rubescens* BL.) een zeer algemeen voorkomende soort, zoo ook de verschillende *Saurauja*'s, ongo genoemd. Bij doorkappen hoort men een sterk sissend geluid, wat wel veroorzaakt zal worden door het verbreken van den sapstroom. Dan natuurlijk de verschillende vertegenwoordigers van het geslacht *Macaranga* en *Mallotus* en de boomcomposiet *Vernonia arborea* HAM, letoï genoemd.

Fig. 2. *Phyllagathis rotundifolia* BL.

¹⁾ Vele determinaties dank ik aan de heeren VAN SLOOTEN en VAN STEENIS van het Herbarium te Buitenzorg.

een rozet vormende bladeren, lieten geen twijfel of het was een Melastomatacea. Deze mooie soort, die op Java zelden voorkomt, werd gedetermineerd als *Phyllagathis rotundifolia* BL. (fig. 2).

Fig. 4. *Argostemma* sp.

bloemsterren bladeren bezit met een zeldzamen satijnglans. Eigenlijk zijn de bloemen niet geheel wit; in de keel komen twee groene vlekjes voor.

Behalve dit reeds zoo bijzondere trio was wel het mooiste van alles een nog geheel onbekende *Ixora* (fig. 5). Deze soort blijft laag en draagt maar een enkel scherm met zeer welriekende witte bloemen. Merkwaardig zijn behalve de zeer aangename anjelierengeur de dik vleezige, rein witte bloemslippen.

Fig. 5. *Ixora* sp.

Fig. 6. *Schizaea dichotoma* SM.

Vlak erbij vond ik een groot-bloemige, witte *Impatiens*, in een paar exemplaren; dit is dan de eenige mij bekende soort. De bekende roze *Impatiens platypetala* LINDL. komt nergens opvallend veel voor; wèl vindt men hier vele gele soorten, welke bij de beschrijving van de Bt Daoen-flora nog nader besproken zullen worden. De zonderlinge Rubiaceae *Acranthera mutica* VAL. met witte, knikkende bloemen en rozen kelk was de derde nieuwteling in dit gebied van eenige tientallen vierkante meters.

Het was ook het Djoepi-gebied, dat twee nieuwe vindplaatsen voor de *Rafflesia* opleverde. In een bamboe-, poear- (Zingiberaceae) en boom-

varen-wildernis vond ik de *Mycetanthus*, waarover in het Mei-nummer van dit jaar een korte mededeeling verscheen. Bij diezelfde gelegenheid vond ik het spichtige varentje, dat ik wellicht reeds vaak voorbij was gelopen: *Schizaea dichotoma* SM. (fig. 6). Het komt over den geheelen Archipel voor en is door de bijzondere wijze,

waarop het zijn sporangiën draagt, zeker wel de moeite van het zoeken waard.

Als men van Kepahiang den beroemden bergweg naar Benkoelen oprijdt, kan het treffen, dat sommige boomen overdekt zijn met een overvloed van de prachtigste oranje-roode bloemen. Bij nader toezien blijkt het een liaan te zijn, die zeker voor geen enkele gekweekte klimmer onderdoet. De toppen van de blaadjes zijn zeer weinig ingesneden, maar juist genoeg om het typische *Bauhinia*-blad te herkennen; de soortnaam is *B. Kochiana* KORTH. (fig. 7). Ik vond deze liaan door het geheele Barisan-gebergte verspreid.

Hetzelfde is het geval met nog een vurigen oranjeklant: *Firmiana colorata* R. BR., in De Tropische Natuur

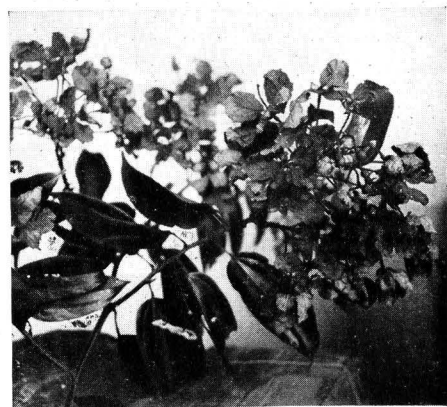

Fig. 7. *Bauhinia Kochiana* KORTH.

(XV, afl. 5) met een gekleurde bijlage beschreven. Behalve bij Liwa (Kroë) vond ik hem herhaalde malen bij Kepahiang en nu kort geleden in de vlakte tusschen Lahat en Moeara Enim.

Een aardige vondst was een klimmende vertegenwoordiger van het geslacht *Wightia* (fam. Scrophulariaceae), waarvan tot nu toe slechts boomen bekend waren. De lichtgrijze, groote, buisvormige bloemen met de van binnen paars gekleurde slippen, waarmede het boschpad bedekt was, bleken afkomstig te zijn

Fig. 8. *Begonia* sp.

van deze bijna bladerloos bloeiende, dikke liaan.

Weer tot de bodemflora terugkeerend, zou ik nog kunnen noemen de *Globba*'s met hun wonderlijke oranje bloemen, de *Ophiorrhiza*'s met hun zijdelings platgedrukte en van boven ingedeukte vruchten, de Zingiberaceae, de *Cyrtandra*'s en de *Begonia*'s. Die laatste treden echter veel meer op den voorgrond in de Bt Kaba- en Bt Daoen-flora. Toch kan ik niet laten U van een zeer fijne soort met weer van die wonderlijk zijde-glanzende bladeren en met trosjes fijne, witte bloemen een goed geslaagde foto aan te bieden (fig. 8).

Fig. 9. *Phaeomeria speciosa* KOORD.

En om de enthousiaste beschrijving van mevrouw GEERTS-RONNER in „Vacantie in de bergen” aan te vullen, tot slot nog een foto van *Phaeomeria speciosa* KOORD. Dit prachtige gewas komt in massa's voor in de secundaire begroeiingen, speciaal in die aan den voet van den Djoepi.

Hoewel niet passend bij den titel, voeg ik hierbij nog eenige aantekeningen betreffende de fauna. Beer en tijger zijn in deze streken gewone verschijningen, d.w.z. men ziet meestal alleen de sporen! Het is mij opgevallen, dat de tijger graag gebruik maakt van de voetpaden, die daar voor het werk waren aangelegd. Bij een ochtendbezoek aan een *Rafflesia* bleek het, dat een groote tijger kort te voren het nieuwe voetpad bijna over de geheele lengte had gevolgd; zelfs van de trapjes was een dankbaar gebruik gemaakt.

Tapiers zijn zeldzaam. Olifanten vertoonen zich nooit in dit gedeelte van den Barisan.

C. N. A. DE VOOGD.

BRILVOGELS

Op de eilanden in den Baai van Batavia komen als brilvogels de *Zosterops maxi* voor. Op „Onrust” zijn zij zeer sterk vertegenwoordigd. Het zijn kleine vogels, zeker niet grooter dan 7 cm. De kleur is over het algemeen groen, op den rug meer bruin, terwijl de buikzijde geelgroen is. De vleugelranden zijn donkerder, op het zwarte af. Hun naam hebben zij te danken aan een witten ring of gordel rond het oog; deze indruk van een bril wordt nog verhoogd, doordat er een donkere streep loopt van den witten ring naar den snavel. Het voedsel bestaat voor een groot deel uit vruchten en zaden, maar de jongen worden zeer dikwijls, zoo niet altijd, met insecten gevoerd. Zij maken heel aardige nestjes, die zij altijd aan eenige dunne takjes of draden ophangen.

Daar de vogels op „Onrust” beschermd worden, durven zij dichter bij de menschen te bouwen, zoodat zij beter in hun doen en laten zijn te volgen. Hierdoor ziet men ook weer meer de moeilijkheden, waarmee zij te kampen hebben. Er moeten natuurlijk ook verschillende broedsels slagen, anders zouden de vogels uitsterven in plaats van zich te vermeerderen. Nu is het waar, dat in de tropen de broedtijd het heele jaar door duurt, doch er zijn toch heel wat oorzaken aan te wijzen, waardoor legsels mislukken. In den tijd, dien ik op „Onrust” heb doorgebracht, heb ik de geschiedenis van enkele nestjes gevolgd.

Het eerste hing in een van de kippenhokken. De hekken hiervan zijn voor een groot gedeelte met klimplanten begroeid, welke natuurlijk prachtige plaatsen opleveren om nestjes op te hangen. Tusschen de bladeren zijn de vogels zelf ook nauwelijks te zien en daar dus mooi beschut, zoolang zij stil zitten. Het eenige, waardoor zij zich verraden, is het piepen der jongen, die stevige longen schijnen te hebben. De nestjes zijn meestal net kleine wiegjes, die slechts aan twee punten opgehangen zijn. De legsels bestaan altijd uit twee kleine egaal blauw-groene eieren van hoogstens $1\frac{1}{2}$ cm lengte. De jongen worden heelemaal kaal geboren, maar al spoedig komen zij in de veeren. Zij groeien vlug en na een poosje vullen zij met hun beiden het heele nestje op. Zoodra zij uitgevlogen zijn, komen zij niet meer in het nest terug, maar blijven nog wel een heelen tijd bij de ouders, zelfs zoolang, dat zij niet eens meer van deze te onderscheiden zijn, behalve door hun gebedel om voedsel. De nestjes in de kippenhokken komen over het algemeen goed terecht. Bij één van deze ben ik eens door één van de oude vogels weggelokt,